

IZVJEŠTAJ SAVJETODAVNOG ODBORA OPĆINE VAREŠ O PRAĆENJU STANJA UPRAVLJANJA JAVNIM FINANSIJAMA NA LOKALNOM NIVOU

Uvod

Javne finansije predstavljaju djelatnost lokalne uprave kojoj su na osnovu zakona i drugih propisa povjerene određene funkcije prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava radi ostvarenja opšte korisnih društvenih ciljeva. Najvažniji instrument upravljanja javnim finansijama je budžet. Budžetom se određuje iz kojih će se izvora prikupljati budžetski prihodi i na šta će se ti prihodi trošiti.

Angažman građana u praćenju stanja u upravljanju javnim finansijama lokalnih uprava može pomoći da se pruže bolje javne usluge, donose bolje odluke, poveća povjerenje između lokalnih vlasti i građana, poveća odgovornost i transparentnost, spriječe koruptivne prakse i sl.

Primarni fokus praćenja i izvještavanja Savjetodavnih odbora građana (SOG) u okviru Projekta pomoći lokalnoj upravi, kojeg finansira USAID, (USAID LGAA) su pružanje usluga, implementacija strategija razvoja i javne finansije.

U novembru 2023. godine USAID LGAA je za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) i SOG-ove održao online obuku o građanskom praćenju upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou. Cilj obuke bio je predstaviti okvir i preporučiti poduzimanje niza praktičnih koraka za vršenje funkcije društvenog monitoringa u oblasti upravljanja javnim finansijama na jednostavan i metodološki ispravan način.

S tim u vezi, Savjetodavni odbor građana Općine Vareš je uz podršku USAID LGAA i partnerskih JLS sačinio ovaj Izvještaj analizirajući podatke sa portala budzet.ba „Provjerite budžet vaše lokalne uprave“ za dvije prioritetne usluge, procjenjujući transparentnost i učešće građana u budžetskom procesu na osnovu javno dostupnih podataka i provodeći online anketu sa građanima o dostupnosti, razumijevanju i njihovoj informisanosti o budžetu lokalne uprave.

Elementi praćenja stanja upravljanja javnim finansijama obrađeni u ovom Izvještaju prikazani su u sljedećoj tabeli.

Br.	Elementi praćenja	Izvori informacija
1.	Transparentnost budžetskog procesa	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
2.	Mehanizmi učešća građana u procesu budžetiranja	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
3.	Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave za dvije prioritetne usluge	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave, portal www.budzet.ba
4.	Mišljenje građana o budžetu lokalne uprave prikupljena putem online ankete	On line anketa distribuirana digitalnim putem

Transparentnost

Dokumenti budžeta uključujući budžet za 2023. i 2024. godinu jednostavno su dostupni na internet stranici Općine Vareš, strana Općinski propisi/proračun/budžet, uključujući Izvještaj o izvršenju budžeta za 2022. godinu. Općina Vareš redovno objavljuje pozive građanima i drugim zainteresiranim stranama za učešće u javnoj raspravi o nacrtu budžeta. Izvještaj i ili informacije o rezultatima konsultacija i učešća građana sa naglaskom na status pojedinih inicijativa je dostupan za 2023. godinu. U oblasti javnih nabavki Općina Vareš na zvaničnoj internet stranici, odjeljak korisne informacije, redovno objavljuje pojedinačna obavještenja i odluke o izboru ponuđača. Planovi javnih nabavki za 2023. i 2024. godinu su također dostupni.

Mehanizmi i učešće građana u procesu budžetiranja

Prema uvidima sa zvanične internet stranice, Općina Vareš redovno organizira javne rasprave o nacrtu budžeta. Putem internet stranice nije bilo moguće utvrditi da li Općina Vareš redovno putem javnih poziva i uz primjenu odgovarajućih kriterija finansira rad i projekte neprofitnih organizacija. Općina Vareš je 2019. godine učestvovala u projektu „Participativni budžet BiH“ koji je podržan sredstvima Ministarstva vanjskih poslova Češke Republike. U okviru realizacije projekta Općina Vareš je prikupila šest inicijativa građana koji su obrađivani putem za to posebno rezervirane stranice [Vareš Participativni budžet \(pbih.com\)](http://Vareš.Participativni.budžet.pbih.com). Participativno budžetiranje je proces kojim građani mogu odrediti na šta će biti utrošen dio budžeta lokalne uprave. Nastavak primjene participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja.

Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta kao i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave putem portala www.budzet.ba za dvije prioritetne usluge

Shodno uvidima iz zvanične web stranice Općina Vareš je budžet za 2024. godinu usvojila 28.12.23. a za 2023. 29.12.2022. Takođe, prema izloženim zapisnicima sa sjednica, Općinsko vijeće Vareš je u 2023. godini redovno razmatralo izvještaje o realizaciji budžeta. U 2023. Općina Vareš je izvršila jedan rebalans budžeta.

Općina Vareš je u saradnji sa USAID LGAA projektom odabrala raditi na unaprjeđenju dvije prioritetne usluge „Održavanje puteva“ i „Izdavanje građevinskih dozvola“. Imajući to u vidu i podatke o budžetu Općine Vareš prezentovane na portalu budzet.ba, SOG Vareš izdvaja sljedeće podatke:

	Plan za 2023. godinu	Plan za 2024. godinu	2024/2023
Prihodi	5.910.800 KM	6.606.300 KM	+11,7%
Rashodi	5.910.800 KM	6.606.300 KM	+11,7%
Redovno održavanje puteva (planirani utrošak)	40.000 KM	50.000 KM	+25%
Zimsko održavanje puteva (planirani utrošak)	180.000 KM	180.000 KM	=
Održavanje zelenih površina (planirani utrošak)	30.000 KM	80.000 KM	266,66%

Izgradnja putne infrastrukture (planirani utrošak)	462.500 KM	960.000 KM	200,07%
--	------------	------------	---------

Podaci o izvršenju budžeta za 2023. godinu Općine Vareš bit će dostupni i uneseni u portal budzet.ba u drugom tromjesečju 2024. godine. Shodno tome, planirano je da Savjetodavni odbor građana Općine Vareš okonča drugi krug monitoringa stanja upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou sa fokusom na poređenje planskih podataka u odnosu na izvršenje budžeta za 2023. godinu, sredinom 2024. godine.

Budžetski proces – viđenje građana¹

Kao dio procesa monitoringa, Savjetodavni odbor građana Općine Vareš je tokom januara 2024. godine proveo online anketu (<https://anketa.vares>) sa ciljem da se utvrdi percepcija građana o pitanjima pristupa, razumijevanja, informiranosti o budžetu uprave, kao i njihovog učešća u budžetskom procesu. Poziv za anketu objavljen je putem općinske internet stranice, a pristiglo je 77 odgovora. Rezultati su sljedeći:

Pitanje	Da	Ne	Ne znam
Da li je Budžet vaše lokalne uprave jednostavno dostupan putem zvanične internet stranice uprave?	21 (27%)	30 (39%)	26 (34%)
Da li razumijete sadržaj Budžeta vaše lokalne uprave?	30 (39%)	38 (49%)	9 (12%)
U kojoj mjeri ste zadovoljni informisanjem vaše lokalne uprave o stanju prihoda i rashoda u lokalnom budžetu?	1,95 (1-5)		
Da li ste upoznati sa sadržajem Budžeta za građane koji objavljuje vaša lokalna uprava?	17 (22%)	55 (71%)	5 (6%)
Smatrate li da je Budžet za građane dobar način da se informišete i uključite u proces izrade i praćenja izvršenja budžeta vaše lokalne uprave?	13 (76%)	1 (6%)	3 (18%)
Smatrate li da učestvovanjem u javnoj raspravi građani mogu utjecati da se njihovi prijedlozi uvrste u budžet lokalne uprave?	37 (48%)	32 (42%)	8 (10%)

Građani su dali dosta prijedloga kako bi njihov angažman u budžetskom procesu bio bolji, kao npr. više transparentnosti u raspolaganju budžetom, više informacija, organizovati javne rasprave po mjesnim zajednicama.

Preporuke

Shodno izloženom pregledu stanja upravljanja javnim finansijama u Općini Vareš, SOG Vareš predlaže sljedeće:

- Analiza transparentnosti, a naročito rezultati ankete sa građanima ukazuju na potrebu unaprjeđenja elemenata transparentnosti odnosno broja, učestalosti i aktuelnosti u izlaganju informacija i materijala na zvaničnoj internet stranici Općine Vareš. U tom smislu SOG Vareš ukazuje na Standarde proaktivne transparentnosti, koji promoviše Ured koordinatora za reformu javne uprave (Standardi – Ured koordinatora za reformu javne uprave parco.gov.ba), čijom bi primjenom Općina Vareš odgovorila na izazove koje

¹ Više detalja o rezultatima ankete i percepciji građana dostavljamo u prilogu izvještaja.

su anketirani građani prepoznali, te unaprijedila transparentnost svoga rada i informiranost građana.

- U saradnji sa USAID LGAA Općina Vareš je pripremila i promovirala Infografiku budžeta kao sredstvo za veću informiranost i promociju učešća građana u procesu budžetiranja. Poželjno je da se takva praksa nastavi i u narednim kalendarskim godinama, što potvrđuju i rezultati ankete o Budžetu za građane.
- Participativno budžetiranje je proces u okviru kojeg građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave, uz prethodno jasno utvrđene kriterije. Općina Vareš je u 2019. godini primijenila koncept i posjeduje određena iskustva. Nastavak primjene participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja. Više info o načinima primjene participativnog budžetiranja može se naći na [01Dodatak A5 web.pdf \(iom.int\)](#)